

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

Apare: DUMINECA

Prețul Abonamentului:
Pentru Anstro-Ungaria pe an . . 10 coroane
" " " " pe 1/2 an . 5 " "
" România și străinătate pe an . 14 franci
" " " " " pe 1/2 an 7 "

Prețul inserțiunilor:
Pentru publicațiuni oficiale, concurse,
ediete etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până
la 150 de cuvinte, 6 cor., până la 200 de cu-
vinte, 8 cor., de aci în sus 10 cor.

Correspondențele se adresează redacțiunii
„FOAIA DIECESANĂ“;
eară banii de prenumerațiune și inserțiuni la
ADMINISTRAȚIA
Librăriei și Tipografeii diecesane în Caransebeș

Cristos a înviat!

„Dacă Cristos nu a înviat, de-
șartă este credința noastră.“

I. Cor. 15, 12.

Cristos a înviat!

Adevărat, că a înviat!

Eată cuvintele, cari străbat astăzi toată lumea și umplu de bucurie și veselie inimile Creștinilor!

Și cum se nu se bucore ei, când astăzi s'rbăm aniversarea acelei zile, în care Isus Cristos, prin învierea sa din morți, a dat lumii să înțeleagă, că el este cu adevărat Fiul lui Dumnezeu și adevărat Dumnezeu; — și cum se nu se veselească ei, când învierea lui Cristos ne asigură, că legea, ce o profesăm, biserica, ce venerăm, sunt așezăminte dumnezeesci și — prin urmare — sigur mântuitoare.

Cumcă Isus Cristos este Fiul lui Dumnezeu, este Dumnezeu adevărat, nu mai încapă îndoială.

Dumnezeirea lui Cristos se vede din semnele supra-naturale, ce premerg și însoțesc petrecerea lui pe pământ.

Profețiile lămurite, ce au avut loc, despre timpul, locul și modul născerii; minunile întemplate la buna-vestire, la nascere, la întimpinare, scăparea miraculoasă de mânia lui Irod etc. sunt tot atâtea semne, din cari este cu neputință a nu conchide la divinitatea lui Isus.

La acest rezultat ajungem, dacă considerăm și viața lui Isus Cristos. El se născu s'erac și până la începutul activității sale publice a trăit într'un orașel, din care — după zisa apostolului Bartolomeiu — nu putea eși ceva bun, și cu toate acestea la cine dintre muritori mai putem găsi calități morale ca în Isus Nazarineanul. El a fost liber de tot defectul moral, ba chiar și de umbra unui păcat în întreaga sa viață și de aceea cu tot dreptul s'a putut adresa cătră inimizii săi cu cuvintele:

„Cine din voi mă va vedea de un păcat?“ (Ioan 8. 46). În nimenea dintre muritori nu vedem ca în Isus personificate *lăpădarea de sine și neinteresare*, căci el nu are nici „unde să-și plece capul“ (Mat. 8. 20), *umilința*, căci spală până și picioarele învetașilor săi (Ioan 13. 4. ss.), *blândetea, bunătatea, iubirea, răbdarea* etc. Toate aceste desevărșiri morale, întreaga viață sântă a lui Isus pune în uimire chiar și pe contrarii lui. *Iuda*, care a cunoscut din fir în p' viața lui Isus, se căesce amar, că a vindut *sânge nevinovat* (Mat. 27. 4); *Irod*, care a esaminat cu deamăruntul p'irele Iudeilor aduse încontra lui Isus, nu găsesce nici o vină în el (Luca 22. 4); *Rousseau*, cel mai mare necredincios modern, scrie: „Unde există un om, unde există un înțelept, care ar sci să lucreze, să p'di-mească și să moară fără de slăbiciune și fură de dor după mărire? Cu adevărat! dacă viața și moartea lui Socrate este deamă de un înțelept, apoi viețuesce și moare Isus Cristos într'un mod demn de Dumnezeu!“

Să trecem mai departe și să esaminăm învetașurile lui Isus. Scopul venirii lui Isus pe pământ a fost, ca să învețe pe oameni adevărata religiune. Dar de unde a luat el elementele acestei religiuni? Din mijlocul Israiltenilor, cari pe timpul venirii lui „au perdut adevăratul sens al divinelor scripturi“; dela Galileeni, la cari nu era nimic bun; dela celelalte popoare ale lumii, la cari greșosul cult idololatu și desfrânările împreunate cu acest cult și-au ajuns culmea? Nu. Altunde-va este de căutat isvorul religiunii adevărate, la Tatăl, care l'a trimis și cu care este de o ființă.

Dar dovada cea mai puternică, din care se poate vedea, că Isus este Fiul lui Dumnezeu și Dumnezeu adevărat sunt minunile și profețiile lui. Isus Cristos a făcut lucrări — minuni și profeții — cari nimenea altul nu a făcut (Ioan 15. 24). Aceste lucrări vorbesc deadreptul pentru divini-

tatea lui, căci scim, că *singur Dumnezeu face minuni și că oamenilor nu este dat a cunoaște viitorul.*

Despre toate cele până aci înșirate erau convingși și apostolii și toți aderenții lui Cristos. Înșuflețiți de câte au văzut și auzit dela Cristos, apostolii mărturisesc solemn credința lor, că el este cu adevărat Cristos, *Fiul lui Dumnezeu, celui viu.*

Dară Cristos ajunge pe mâinile inamicilor sei, cari 'l batjocuresc, 'l bat, 'l restignesc și omor . . . și Apostolii și învățăceii lui se imprășchie — măcar că Cristos le prevestise toate acestea —, 'l neagă și se lapădă de el. Credința în divinitatea învățătorului lor se clătină, slăbește; ea se stingea chiar, dacă Christos nu le-ar fi dat ocaziune prin o nouă minune — minunea minunilor — să se convingă de nou, că el este cu adevărat domn preste moarte și viață, cu adevărat Dumnezeu.

Cristos învie . . . Scirea despre această înviere a ajuns la urechile aderenților lui, dar ei se îndoiesc; ei ved pe Cristos, dar nu cred în realitatea învierii lui până ce nu-l apipie, până ce nu-l ved mâncând și bând cu ei împreună.

Abia acuma, după înviere, ved Apostolii rătăcirea lor de mai înainte și muștrați de Domnul pentru aceasta, devin cei mai adicți ai lui espunându-se de aci înainte pentru toate câte au învățat dela el.

Resultatul activității Apostolilor ni este cunoscut, — lățirea creștinismului și întemeierea bisericicii creștine — și oare se putea dobândi acest rezultat, dacă Christos nu învia?

Așa dar învierea — dovada decizătoare pentru divinitatea lui — redescoperind în învățăceii credința slăbită, am putea zice chiar stinsa în Apostoli prin moartea lui Isus, însuflețesce de nou pe propovăduitorii Evangeliului și întemeiază biserica, care astăzi își redică glasul sârbătoresce cântând: „*Ceriurile cu cuviință se se veselească, și pământul se se bucure, și se prăznuiască lumea, cea văzută toată, și cea nevăzută, că Cristos s'a sculat, veseliea vecinică!*“

Topografia satului Măidan

Dedicație P. S. S. Domnului Episcop NICOLAE POPEA

(continuare)

Dealul (Gealul) lu Buză

La nordul comunei lângă „Gladeș“ otăriș cu Agadiu, este un deal și un ogaș cu acest nume. Lângă acest ogaș este o pădină numită: „Pădina Drăgănescilor“, carea din timpuri uitate a fost și este proprietatea familiei noastre Liuba. Noi credem, că e posibil, că familia Liuba, mai nainte de a avea preoți sârbiți, carii sciut este, că dedeau copiilor nume sârbesci, ear numele de familie le sârbiau, a avut numele de Drăgan sau Dră-

gănescu, pentru că în teritoriul nostru sunt mai multe numiri locale de după numele de familie al posesorilor așa d. e. cracul Olărescilor, coasta Miclescilor, ogașul Gergonilor etc. Deci tocmai așa a putut și aceasta pădina a fi numită de după numele de familie Drăgan sau Drăgănescu în pădina Drăgănescilor. În familia noastră există următoarea legendă despre începutul numelui nostru de familia Liuba:

Un strămoș al nostru fu prins de Turci și dus în robie în țara turcească, unde'l turcira. El a lăsat acasă în urma sa muerea și doi pruncuți. Pre unul l'au chemat Lupul (cel mare) și pre celalalt Liuba.

După 15 ani scăpând de robie dela Turci, a venit acasă la muere și copii, pre cari i-a găsit mari. Într'o zi feciorului său mai mare i-a zis: „Dragă Lupule! na punga asta cu galbeni, și dute la oraș (Biserica albă) să-mi cumperi un „hat“ (un cal de călărit), căci voesc să merg la vlădica să mă desturcesc.“

— „Ba, eu tată nu mă duc, căci mă tem, că mă prind Turcii din cetate și mă omor!“

Atunci Liuba (fiul său cel mai mic) a luat punga dela tatăl său cu sila, (căci fiind acesta încă copil, nu voia tatăl său să-l lasă, temându-se, că i-s'ar putea întâmpla ceva) și Liuba voi să plece după „hat“; atunci tatăl său văzând că nu-l poate oprî, îi dete svatul, ca să i-a sama, că Turcii nu-i vor vinde cal de călărit. El însă se întrebe pe Turcii, cari va întâlni cu cai, oare îi vind calul? și cât cer pre el? Acești turci, crezând că el nu va avea bani fiind încă copil, vor cere dela el o sumă oare-care pre cal. Atunci el îndată se scoată punga și se plătească Turcului — fără a se mai pogodi, — cât a cerut pre cal, căci Turcilor, nu li este ertat să se retragă cuvântul dat odată. Liuba, nici n'a ajuns în oraș, căci întâlnind un turc pre drum venind spre el călare, l'a întrebat o nu-i vinde calul? „Dacă tmi dai 30 de galbeni și-l vind“ — zise Turcul. Liuba scoase 30 de galbeni și îi dete Turcului pre cal, luă calul și-l aduse tatălui său, ca să poată călători la vlădica, ca să se desturcescă. Tatăl s'a dus și s'a desturcit, ear apoi pre Liuba l'a binecuvântat zicând: „Să dee Dzeu, Liubo dragă, să te înmulțesci și nici când să nu fi fără ajutoriu, nici tu nici urmașii tîi, Dzeu să-ți sporească neamul și binele (averea) tîu, ca nici când să nu aveți suferințe de ori ce vă va cere inima. . . Ear tu Lupule! Să dee Dzeu tot singur să fi. Nici tu, nici următorii tîi, să nu aveți pre nime dela cine să cereți ajutoriu.“

Liuba acesta a avut 12 copii, cari au luat numele de familie Liuba și dela acestia să trag toți Liubonii de azi.

Lupul au avut numai un copil. Nepoții lui Lupul auzind de blăstēmul pus pre moșul lor, și-au schimbat (au luat) mai târziu și ei numele de familie Liuba, dar până în ziua de azi, în familia acestora tot numai câte unul au, și nu sunt decât 3—4 familii din următorii lui Lupul, precând din a lui Liuba e jumătate satul și ori unde s'au mutat din Măidan s'au înmulțit.

Aceasta credință au făcut din Liuboni, fii evlavioși și cu pietate cătră părinți lor și până azi. Când un pă-

rinte e aproape de moarte chiamă pre fii săi la sine, li pune mâna pre cap și-i binecuvintează cu cuvintele moștenite: „Să deo Dzeu să te înmulțesci, puțin să te chinuesci și bine să te hrănesci.“

Aceste le știu din propria-mi experiență, pentru că tot așa mi-au zis și mie strămoșul meu Miută Liuba Marcu, moșul meu Jurgiu Marcu și tatăl meu Dănilă Liuba Marcu; și eu recunosc, că e o mângâiere sufletească în toată viața mea, când îmi aduc aminte, că acești părinți ai mei cu câtă iubire mi-au dat binecuvântarea lor, ear efectul acelei binecuvântări în adevăr văzându-l împlinit, a întărit în mine statornicia credinței în darul lui Dumnezeu, în legea și în datinele strămoșesci!

Dealul Meii

Spre nord-ost, la marginea otarului nostru cu al Agadiciului, Jitiniului este dealul cu acest nume. Teritoriul e parte arătoriu, cu fânațe (livezi), parte cu păduri (tufe) de gorun.

D o s

Coasta nordică a dealului numit „Fruntea lui Vragoviciu“ spre ost deasupra satului, se zice „Dos“. Așa se numesc toate coastele nordice a dealurilor, ce n'au alte numiri.

Pre dos în pământul alodial (iberland) sunt și ocoale (industriale) cu pruni și păduri.

În dos este o ocnă veche, despre carea poporul crede că e *de pre timpul piticilor*, fiindcă e foarte seundă și se crede a fi conținut aur.

Dosul lui Ruceș

Coasta nordică a coastei pustinie ce se otărește cu „Gladeșul“ și otarul Agadiciului se numește dosul lui Ruceș; e cu păduri și e proprietatea locuitorilor nostri.

Aici în mai multe locuri se văd urme de ocne vechi.

În arhiva oficiului de montanistică din Oravița, comisariul Văradi ar fi aflat nisce date, că aici, mai înainte de venirea Turcilor, ar fi fost o ocnă de aur foarte bogată. Dănsul a căutat acel loc, dar nu l'a putut descoperi.

Noi am rugat pre Magnif. D. căpitan de montanistică Aron Pap din Oravița, ca să ne lasă a cerceta arhiva montanistică, dar cu părere de rău ni-au spus, că toate actele vechi au fost duse de aici. Ni-a promis însă, că ne va da nisce date referitoare la Măidan, ce-și aduce aminte, că le-a păstrat, dar întemplantându-se o nenorocire cu comisariul Văradi, când le-a căutat, nu le-a mai găsit, unde le-a pus.

Dosul Borchii

Coasta nord-estică a dealului Barbura se numește așa, și e acoperit cu tufe de fagi.

Aici încă sunt urme de ocne. Numele nu'l scim de unde și'l are.

D o b r e ȳ a

Valea dintre Cărpinișul mare și dealul ostic dela acesta, precum și ogașul dintre acestea se numește „Do-

breia“ și este proprietatea societății, carea a cumpărat acest teren dela Petroviciu de Ciudanovița, Domnul de pământ; zace spre nord-ost deasupra garei Ilișava.

Dealul e stâncos și cu păduri ear coasta vestică și valea cu livezi, sunt ale Ciudanovițenilor. În vârful „Dobreii“ este un lac numit „Lacul Gruii.“

Fața mare

Dealul, preste care ni-se ivesce soarele și luna când resar, se numește „Fața mare“ și e loc de pășune în alodiul comunei. În tot chipul pentru că din sat se vede toată coasta aceasta, se numește „Față“, căci nici o coastă vestică sau nordică nu se numește față, decât aceasta.

Să crede, că aici ar fi o peșteră, în carea ar închepe toți locuitorii Bănatului.

Noi am găsit gura unei peșteri, carea merge drept în jos, dar se aude curgând apă în ea, de aceea nu am cutezat a intra în lăuntru ei.

Pre Fața mare sunt mai multe pesceri, din cari unele, ce au fost cu virtuape, pécurarii le-au umplut cu petri, ca să nu cadă oile în ele, și așa, cu timpul se vor perde și urmele lor.

„Fața mare“ e din peatră de var. Deasupra mai toate petritele sunt mutătoare.

Să crede că Fața mare, cândva ar fi fost loc de arat sau cu vini. Pre Față sunt două „*prioduri*“ (priod se numește locul, de unde se începe drumul stâncos preste un deal), unul e priodul Ceișului și altul, carele ese la Scofaina.

Lângă acestea sunt nisce petrării mari, din peatră de var și e foarte bună, și mai ca marmorul de tare.

Liuba-Iana.

(Va urma)

Observări la „un răspuns“

La observările mele din Nrii 10 și 11 ai Foaiei diecesane D-l Dr. Saftu a avut amabilitatea a răspunde, dar și de astădată trebuie să constatez, că D-Sa scoate la iveală numai lucruri, cari îi convin D-Sale și și pe aceste le întoarce așa, că nici cu lampa lui Diogen în mână nu le-ai afla, nici în darea mea de samă, nici în „observări.“ D-l critic își dă silința să-mi arăte — cu Psihologia în mână — că eu într'adevăr am fost lipsit de bunăvoință, când m'am apucat să fac darea de samă și cu cunoscutu-i talent de a inventa și a scoate ceva de unde nu este nimic, i-a succes — cel puțin așa crede D-Sa — a afla „vermele, adevăratul motiv psihic, care m'a îndemnat să scriu, ceea-ce am scris.“

În „observări“ am căutat să arăt, că D-l critic e pe cât se poate de superficial în ale istoriei bisericesci în special și în ale teologiei în general și cu bucurie observ din răspunsul D-lui critic, că nu m'am înșelat în afirmările mele, căci în acest răspuns află lucruri, pe cari un teolog nici odată nu le-ar putea susține. D-l critic ne mai arată prin

respunsul D-Sale, care e plin de filosofie, psihologie, logică, pedagogie, că nici în ale filosofiei și pedagogiei nu e așa de tare, precum credeam și cu tot dreptul îi pot zice: „si tacuisses . . .“

Pentru ca să ne clarificăm mai ușor voi lua punct de punct din răspunsul D-lui critic și îmi voi face observările mele.

Încep cu partea psihologică:

1. D-l critic, pentru a-mi documenta lipsa de bunăvoință, scoate următoarele din darea mea de samă: „din multe locuri vedem, că autorul însuș nu are cunoștință despre materialul, ce voește să-l trateze, apoi sunt atâtea contraziceri în cartea aceasta, ca în forma ei de astăzi abia ar putea fi introdusă ca manual de școală“ și îmi face întrebarea: „Ei bine, D-le Ionescu, care alt fenomen psihic ascuns, dacă nu *vădita rea voință*, te face pe D-Ta, înainte de a fi criticat o literă din carte, să anunți prin fanfare d'a capo: multe scād-uri“ și „De ce n'ai răbdat până la urmă, după ce ai censurat?“

D-l critic nu avea decât să citeze pasagiul întreg și se convingea despre adevăratul motiv psihic, care m'a îndemnat să declar aceste îndată la început. De ce ai elaset D-Ta, D-le critic, cele 2 șire dintâiu din acest pasagiu? De sigur, că nu ți-au venit la socoteală.

Să ne lămurim Telegraful român din 21 Decembrie 1893 adusese o dare de samă asupra cărților D-lui Dr. Pușcariu, — nu cumva a fost scrisă tot de D-Ta, Domnule critic? — care se finea cu următoarele: „Cărțile trebuiesc cetite de toți cei-ce se interesează, pentru ca să ajungă la concludia noastră: *între cărțile de soiul acesta cărțile amintite sunt cele mai bune.*“ Așadară am ajuns și noi să avem o istorie bisericască foarte bună, o istorie care „e mai bună decât toate celelalte.“ Ți poți închipui, D-le critic, în ce stare sufletească mă aflam eu, — ca unul care mă cam interesam de literatura bisericască — când am cetit cele scrise de Telegraful român. Abia în 1894 am avut ocaziune să capăt istoria D-lui Dr. Pușcariu și cu o sete neapuză m'am apucat să cetesc. Am cetit cartea până la fine și . . . desilusionat am luat pana în mână să spun Domnilor dela Telegraful român, că au scris neadevăruri, începând pasagiul citat de D-Ta cu următoarele: „Cetind opul din cestiune am ajuns la o concludsiune contrară Domnilor dela Telegraful român și adevcă, că manualul de istoria bisericască . . .“

Acum vei înțelege, D-le critic, adevăratul motiv psihic, care m'a îndemnat ca să declar la început, că cartea nu este așa de bună cum afirma învățatul recensent dela Telegraful român? Era superficialitatea recensentului și indignarea, ce m'a cuprins, văzând, că profesorii și oamenii noștri de specialitate tratează cu atâta ușurință manualele de școală. De ce nu ai eșit atunci în publicitate cu critica D-Tale, D-le critic, ci ai așteptat până acum; dar

să vede, că „spiritul timpului nostru“ te-a îndemnat să lauzi *tocmai acum* manualul D-lui Dr. I. Pușcariu.

2. Din observările mele ai putut vedea, că am fost pe deplin mulțumit cu afirmările D-Tale referitoare la eroarea de tipariu și te rugam numai să 'mi răspunzi unde zace Cesarea, căci din critica D-Tale am aflat, că Cesarea nu e oraș în Palestina. D-Ta, în loc să răspunzi la întrebarea mea, 'mi faci imputări că numai din răutate am făcut observarea cu privire la Antiohia și Damasc. Cred, că la punctul acesta ți voi răspunde mai bine, dacă voi reproduce tot ce s'a scris în privința aceasta și lăsăm să judece publicul cetitoriu.

Autorul scrie în §. 4: „Apostolii se împrăsciară prin alte orașe din Palestina, precum în Antiohia, Cesarea și Damasc.“

În darea mea de samă am zis: „Oare Antiohia și Damasc sunt orașe din Palestina.“

La această observare nevinovată răspunde D-l critic în „critică“ (Tel. rom. Nr. 20) următoarele: „Aici trebuie, că a rămas la tipărire cuvântul „și“ înainte de Antiohia etc. ceea-ce a contribuit să schimbe înțelesul, făcând să apară Antiochia, Cesarea etc. ca și cum ar fi fost orașe din Palestina.“

La aceste am făcut în Nr. 10 al foaiei diecesane următoarea observare: „Primim și admitem cu plăcere invențiunea D-lui critic, că a fost eroare de tipariu, acum să ni răspundă D-Sa, că Cesarea unde zace, dacă nu în Palestina? Nu cumva a fost și la D-Ta eroare de tipariu D-le critic?“

Eu nu ceream deci alta dela D-l Dr. Saftu, decât să-mi răspundă unde zace Cesarea, căci din critica D-Sale reese, că Cesarea nu e oraș din Palestina. În locul răspunsului așteptat, eată ce-mi spune D-l critic: „La îndemnul cărui sentiment, dacă nu al relei voințe, n'ai pregătit D-Ta a imputa unui om, care a scris și o Isagogie, care în fine a pășit în public cu un manual de istorie, a-i imputa zic, că nu scie nici atât, că Antiochia și Damascul nu sunt orașe ale Palestinei? Este asta — după părerea D-Tale — bunăvoință sau obiectivitate? De ce să nu admiți, nu că nu scie, ci sau că e greșală de tipariu, sau nu s'a exprimat destul de corect?!“ Eu D-le critic, după deslușirile din critica D-Tale eram pe deplin împecat cu idea, că a fost o greșală de tipariu, pentru că nu este posibil să scri o carte mai mare, fără să faci ici colo câte o greșală mai neesențială și voiam să-mi fac socoteala cu D-Ta, care ai studiat cestiunea bine și ai aflat eroarea de tipariu și după o studiere profundă tot mai poți afirma, că Cesarea nu ar fi oraș din Palestina. De ce nu ai răspuns D-Ta la întrebarea mea?

Ei, ei, D-le profesor, să nu te dee elevii de rușine cu Cesarea!!

3. Vrei să dovedesci răutatea prin aceea, că eu am afirmat, că în manual sunt multe erori și

mari contradicții și întrebări: „Oare nu se pot constata erorile și fără atâtea epitete împodobitoare?” Cum, Dle critic, D-Tale nu-ți plac epitetele împodobitoare? Oare se fi uitat ce ai zis în Nr. 19 al Telegrafului român? Dar' ce împoartă modul cum sunt arătate erorile, dacă ele într'adevăr se află în carte și datorința D-Tale, ca critic, era să arăți, că erorile arătate de mine nu se află în carte, dar' nu se te faci mândros numai pentru motivul, ca se nu fi silit și D-Ta să arăți, că sunt erori sau „*esprimări necorecte*” cum îți place D-Tale a numi erorile.

4. În darea mea de samă am observat, că autorul nu a spus corect unirea bisericii române cu Roma și am arătat chiar și locurile din manual, unde la o a doua ediție ar fi de îndreptat.

D-Ta, Dle critic, singur afirmi în „critică”, (Tel. rom. Nr. 20) că e necesar pentru fie-care Român cult să aibe cunoștințe mai estinse despre biserica din România și Basarabia, și oare nu e de lipsă pentru noi să cunoaștem în mod cât se poate de perfect unirea bisericii române cu Roma?

Nu am așteptat, ca D-Ta — ca profesor la institutul teologic — să subșcrii cele zise de autor și în loc să recunoști și D-Ta eroarea, ce a comis-o autorul și să cauți, că locul respectiv — ca ceva foarte însemnat în istoria bisericească a Românilor — să fie bine îndreptat la o ediție nouă, vini și afii și aici răutate din parte-mi.

Oare are loc următoarea observare din partea D-Tale: „În Nr. 30 D-I istoric scrie: „Cu toate acestea autorul ne descrie unirea Românilor ca ori și care *papistaș*”. Ei bine, Dle Ionescu, nu ți-se pare, că aici ai trecut marginile? Când ai cetit D-Ta vol. II (pe care îl lauzi puțin) te-a cuprins un sentiment de iubire pentru papistași?!”

Fiind cestiunea unirei atât de însemnată pentru noi și văzând că D-I profesor susține cele scrise de autor, mă opresc la punctul acesta, ca să arăt cum e tratată unirea în manualul din cestiune.

Autorul scrie la pag. 35 p. II următoarele:

„După pertractări mai îndelungate mai mult în secret pentru punerea la cale a unirei bisericii ortodoxe române cu biserica latină, mitropolitul Teofil păși în anul 1697 pe față, ținând sinod spre ael scop în 21 Martie sub scutul comisariului împărătesc, comandantului general al țării contele Rabutin.

În acest sinod, la care să fi luat parte 12 protopopi, după ce mitropolitul a spus starea nesupportabilă a bisericii sale, sinodal s'a declarat pentru unire cu biserica latină în patru puncte și adică: 1. a recunoaște pe papa de cap al întregii biserici crestine; 2. a să putea folosi la cuminecătura pâinea azimă (nedospită); 3. a crede în purgatoriu (focul curățitoriu), care afară de raiu și iad există ca un loc de mijloc pentru espierea păcatelor; 4. a mărturisii în simbolul credinței, că spiritul

sânt porcede dela Tatăl și dela Fiul . . . . Aceste condițiuni de unire, subscrise de mitropolitul Teofil de protopopi și de iesuitul Baranyi, care încă a fost de față la sinod, s'au așternut la împăratul prin mijlocirea primatului Ungariei“. Locul acesta este luat din „Ortus et progressus variarum în Dacia gentium.“*) Așadară autorul afirmă și D-I Dr. Saftu subșcrie, că Teofil a ținut la anul 1697 un sinod, unde s'a decis unirea bisericii ortodoxe române cu biserica apuseană primind biserica ortodoxă cele 4 puncte dogmatice.

Acum vom arăta părerile altor istorici, cari s'au ocupat cu acest sinod.

În „Vechia Mitropoliă“ aflăm la pag. 88 următoarele: „ . . . . Deci în urma acestor turburări se zice, că el ar fi ținut un sinod în luna lui Februarie 1697 în Alba-Iulia, ...” Așadară *numai se zice*, că Teofil ar fi ținut un sinod în 1697 — adică zic iesuiții —; în manualul de istoria bisericească însă se afirmă ținerea sinodului și primirea celor 4 puncte dogmatice.

Regretatul Dr. Crișian, vorbind despre acest sinod, eată la ce rezultat a ajuns:**)

„E preste puțință a admite exactitatea acestor relatări în tot cuprinsul lor. De un sinod public bine cercetat, nu poate fi vorba nici din motivul, pentrucă o asemenea adunare bisericească, după cum vëzurăm mai sus, s'ar fi putut ținea numai după o prealabilă încunoscințare a superintendentului reformat, investit cu dreptul de suprainspecțiune în biserica română. Încunoscințarea aceasta era în interesul unației a nu se face, căci era de prevëzut, că superintendentele, necum să-și dee consimțământul, dimpotrivă va lucra din toate puțerile să zădarnicească o procedură, chemată a-i micșora puțerea. Pe sub ascuns se țin cu greu adunări sgomotoase, precum se susține a fi fost pretinsul sinod din cestiune, mai ales în timpuri, în care spionagiul joacă rolul principal. Dar să punem cazul, că pretinsul sinod ar fi putut avea loc și fără scirea superintendentului: acesta totuși ar fi trebuit mai curând ori mai târziu să audă despre afacere și să se plângă la locurile competente, la dietă, validitându-și dreptul de suprainspecțiune! Mai târziu, când sub următorul lui Teofil se fac de fapt și publice pregătiri pentru unație, fără scirea superintendentului, acesta se plânge și protestează în modul cel mai energie la dietă. Că pe timpul lui Teofil s'ar fi plâns superintendentele, protestând contra ignorării dreptului seu de suprainspecțiune asupra Mitropolitului român și a bisericii române, pe atunci încă în vigoare: despre aceasta nu aflăm nicăiri nici cea mai mică urmă. Din contră! Raportul dintre Teofil și superintendentele rămâne ace-

*) Vezi „Cronica Românilor“ de Șincai ed. II. tom. III. p. 281—282.

**) Așași la istoria unației bisericesci a Românilor în Transilvania sub împăratul Leopold I. publ. în programa institutului pedagogico-teol. din Sibiu în anul școlar 1887/8. Vezi pag. 8.

lași, ca și mai înainte. Dacă ruptura cu biserica strămoșească ar fi devenit completă, sigur că Teofil s'ar fi pus sub scutul Iesuiților și ar fi căutat să se emancipeze de sub epitropia superintendentului, abzicându-i acestuia dreptul de amestec în afacerile bisericești sale. Aceasta nu s'a întâmplat, căci la 9 Aprilie 1697, adevărat nemijlocit după timpul, în care se zice, că s'ar fi încheiat uniația, episcopul reformat își exercită în biserica română dreptul său de mai înainte, fără a întâmpina vre-o împotrivire, aprobând deocamdată proviziunea făcută de Teofil la venirea în vacanță a unui post protopresbiterial, și promițând, că la cel mai de aproape sobor general se vor lua dispozițiunile ulterioare față cu acest post.

De altcum chiar și în relatările Iesuiților se află contradicții, care te pun în nedumerire. După *P. Illiae*, care pretinde a fi mai bine instruit în afacerea aceasta, susnumitul manifest ar fi purtând subscrierea: „Theophilus episcopus et Clerus universus”. *Fasching* de altă parte, și în urma lui toți ceilalți scriitori, cari se ocupă cu afacerea aceasta și folosesc ca izvor pe *Illiae*, afirmă, că actul de uniație (manifestul), pe care de altcum însuși nu-l publică, ar fi fost scris de 12 protopopi. Mai amintim și împrejurarea, ca un cronist contemporan, și anume un reformat, nu face nici cu un singur cuvânt amintire despre cele relatate de Iesuiți, cu toate că acesta n'a trecut cu vederea nici un eveniment petrecut în Transilvania, astfel nici uniația, despre care ne va fi vorba în cele următoare.

Stând lucrul astfel, datele relatate de Iesuiți au o valoare puțin acreditată și sunt a se folosi numai cu cea mai mare băgare de samă. Tot ce cu siguranță se poate constata pe baza lor e, că precum într'alte locuri, așa s'au făcut în acel timp și în Transilvania încercări de uniație. Că lucrul ar fi înaintat până la stadiul de a produce roade, după cum se deduce din partea celor interesați: acesta este un adaus volnic, lipsit de orice temei. Deducțiunile de acest soi samănă utopiilor, care nu pot suporta critica nepreocupată.”

P. Ionescu

(Va urma)

Statutele

fondului diecesei gr. or. române a Caransebeșului pentru pensionarea funcționarilor dela Consistoriu și a profesorilor dela institutul teologic și pedagogic diecesan și pentru ajutorarea văduvelor și a orfanilor lor.

(Continuare)

VI. Despre ajutorarea văduvelor.

§ 22. Soția unui membru, carele și-a câștigat dreptul de pensiuine, fiind cel puțin 10 ani membru al fondului de pensiuine, după moartea bărbatului său are drept la

ajutoriu din fondul de pensiuini pe întreg timpul văduviei și al vieții sale, dacă mai intrunesc și următoarele condițiuni:

a) dacă s'a căsătorit cu bărbatul ei după rânduile bisericești noastre gr. or. înainte de a fi ajuns acesta etatea de 60 de ani și înainte de a fi trecut el în stare de pensiuine și dânsa, când s'a căsătorit cu un membru mai bătrân de 35 de ani, n'a fost cu mai mult de cât 15 ani mai tineră decât bărbatul său.

b) dacă bărbatul său a mai trăit cel puțin un an întreg după căsătorie și n'a fost bolnăvicios, când s'a căsătorit;

c) dacă până la moartea bărbatului a trăit cu el împreună, sau dovedește, că nu din vina s'a n'au trăit la olaltă.

§ 23. Ajutoriuul anual al unei văduve fără copii se statorosește cu 50%, adevărat cu jumătate din pensiuinea, ce ar fi căpătat-o soțul său de după anii de serviciu; ear dacă mai are și copii, adevărat feciori sub 20 și fete sub 18 ani, dacă are un copil 60%, dacă are până inclusive 4 copii 70%, ear dacă are mai mulți decât 4 copii apoi văduva capătă 80% din pensiuinea ce ar fi competat bărbatul său.

§ 24. Văduva își pierde dreptul de ajutoriu:

a) în toate casurile prevăzute în § 19, când bărbatul își pierde dreptul la pensiuine;

b) afară de aceasta văduva își mai pierde dreptul la ajutoriu, dacă părăsesce religiunea gr. ort.;

c) dacă duce viață imorală;

d) dacă văduva se căsătorește a doaua oară.

Dacă însă dânsa ar rămânea văduvă și după al doilea bărbat și după acesta n'ar avea dreptul de ajutoriu, sau dacă nu din vina s'a se desparte de el, în cazul acesta respectiva văduvă are dreptul să ceară ca să i-se pună iarăși în curgere ajutoriuul ce-î compete dânssei după primul bărbat.

VII. Despre ajutorarea orfanilor.

§ 25. Orfanii din părinți, cari au avut dreptul de pensiuine sau ajutoriu din fondul de pensiuini, dacă rămân fără tată și fără mamă, au drept să tragă ajutoriu din fondul de pensiuini și anume: feciorii până la etatea de 20 de ani, ear fetele până la etatea de 18 ani.

Acest ajutoriu însă se sistează și înainte de a fi ajuns orfanii etatea arătată în cazul, dacă dânsii și-au asigurat esistența lor pe altă cale.

§ 26. Ajutoriuul pentru orfanii fără părinți se statorosește astfel:

a) dacă rămâne numai 1 orfan, atunci acela primește ca ajutoriu 40% din ajutoriuul ce ar fi competat mamei sale;

b) dacă rămân 2—3 orfan, aceia primesc ca ajutoriu 60% din ajutoriuul ce ar fi competat mamei lor;

c) în fine dacă rămân mai mulți decât 3 orfan, aceia primesc ca ajutoriu 80% din ajutoriuul ce ar fi competat mamei lor.

§ 27. Orfanii din părinți, cari au avut dreptul de pensiuine își câștigă dreptul la ajutoriuul prevăzut în § 26 și în acel cas, dacă mama lor se mărită a doaua oară și astfel ea, conform §-lui 24 p. d) își pierde dreptul la ajutoriu.

§ 28. Orfanii cari rămân cu mamă mașteră se vor tracta după §§ 25 și 26.

§ 29. N'au drept la ajutoriu:

a) acei orfan ai căror părinți, conform §§-lor 19 și 24 și-au perdut dreptul lor la pensiuine, respective la ajutoriu;

b) cari părăsesc religiunea gr. or.

c) cari au o purtare nemorală și din cauza aceasta sînt judecați de către Consistoriul diecesan la pierderea ajutoriului.

VIII. Despre escontentările, ce se dau din fondul de pensii membrilor și urmaștorilor acestora.

§ 30. Un membru, care abdice de bunăvoie de oficiul său sau înainte de ce ar fi împlinit 10 ani de serviciu nu mai devine reales, are dreptul să pretindă ca să i-se înapoieze atât taxa fundamentală, cât și cele anuale plătite la fondul de pensii, însă fără interese.

§ 31. Vêduva și orfanii unui membru, carele a murit înainte de a fi împlinit 10 ani de serviciu, au dreptul să pretindă ca să li se restituie taxa fundamentală și cele anuale plătite la fond de către bărbatul, respective tata lor, cât și interesele de 5%, socotite dela ziua depunerii lor.

IX. Dispușețiuni transitorii.

§ 32. Cu privire la funcționarii consistoriali și profesorii dela institutul teologic-pedagogic diecesan, cari se află în funcțiune la înființarea acestui fond de pensii prin aceasta se dispune :

a) ca la acei funcționari și profesori, cari au servit mai puțin de 10 ani, la dorința lor, să li-se compute la pensii toate anii de serviciu.

b) ear la acei funcționari și profesori, cari au servit 10 sau mai mult de 10 ani, la dorința lor, să li-se compute la pensii 10 ani de serviciu.

§ 33. Acei funcționari și profesori, cari se folosesc de favorul, ce li acoardă § 32, trebuie să solvească la fondul de pensii afară de taxa fundamentală, și taxele anuale pe acei ani de serviciu împliniți, cari li-se compute la pensii.

§ 34. Fondul de pensii al profesorilor dela institutul teologic-pedagogic prin aceasta se declară de desființat, ear taxele fundamentale și cele anuale, ce le-au solvit profesorii la acest fond, se transpun și se compute în favoarea lor la fondul de pensii prezent.

X. Diverse dispușețiuni.

§ 35. Fondul acesta de pensii se poate destina numai în cazul, când nu va mai fi trebuință de el și atunci dispune de el însași diecesa proprietarie, precum află de bine.

§ 36. Statutele prezente intră în vigoare după publicarea lor.

Varietăți

Convocare. Comitetul Reuniunii învățătorilor români gr. or. dela școalele confesionali din diecesa Caransebeșului se convoacă și pe calea publicității la ședința ordinară ținândă în Caransebeș, la Dumineca Tomii din acest an, în cancelăria subscrișului președinte la 4 oare după amiază, la care P. T. Domni funcționari, membrii de comitet și președinții despărțemintelor Reuniunii sunt invitați a lua parte. — Obiectele de pertractare sunt: 1. Causele curente. 2. Luarea dispușețiunilor de lipsă pentru ținerea adunării generale iubilare a Reuniunii. —

Bocșa-montană, în 26. Martie 1895. — *Iuon Ionașiu*, m. p. președintele societății. — *Ioan Marcu*, m. p. not. general al Reuniunii.

Societatea de lectură teologică-pedagogică „Ioan Popasu“ din Caransebeș dă o *Ședință festivă* la Dumineca Tomiei (în 9/21 Aprilie 1895) în sala „Reuniunii de cântări.“ Începutul la 4 oare p. m. Oferte benevole în tolosul societății se primesc cu mulțămintă și se cuitază pe calea publicității.

Petrecheri. *Reuniunea română de cântări și musică din Caransebeș* aranjază *Luni* în 10/22 Aprilie c. un *concert* împreunat cu *joc* în sala hotelului „la pomul verde“, cu următorii *program*: 1. *Motto*, cor mixt de A. Sequens. 2. *Rêsonet*, cor mixt de G. Musicescu. 3. *Suferința*, de Constantin cav. de Buchenthal, cântată de P. Giorogariu, cu acompaniare de pian. 4. *Hora Severinului*, cor bărbătesc de C. Porumbescu. 5. *Taci bărbate*, cor mixt de I. Vidu. 6. *Dorul înstrăinatului*, de I. Vidu. După concert urmează *joc*. Întrarea de persoană 60 cr. de familie 1 fl. 50 cr. Începutul la 8 oare seara. Invitări speciale nu se fac; să se considere de invitați toți aceia, cari au mai luat parte la producțiunile Reuniunii noastre. Bilete de intrare se vind în Librăria diecesană și sara la cassă. — *Comitetul Reuniunii.*

— *Tinerimea meseriașă română din Arad*, aranjază în 9/21 Aprilie 1895, la „Dumineca Tomii“ în sala „Krispin“ strada Deák-Ferencz o *Producțiune teatrală cu joc*, pentru ajutorarea învățăcelilor meseriași români lipsiți de mijloace.

Necrolog. Parohul *Stefan Ianoșel* din Ohaba-Bistra a reposat în Domnul în 27 Martie a. c. la 10 oare noaptea în etate de 77 ani, după un serviciu de 43 ani la altariul Domnului și de 12 ani ca învățătoriu. Remășițele pămêntesci s'au depus în cripta familiară Miercuri în 29 Martie a. c. la 2 oare după amiază. Serviciul funebrel la săvêrșit protopresbiterul tractual Andreiu Ghidiu cu asistința preoților Nicolae Ionescu din Iaz, George Măgeriu din Cireșa, Trăian Balea din Voisloava, Iuliu Musta din Glimboca, Andreiu Jucos din Crâjma, Nicolae Bistreanu din Var, Dimitrie Popoviciu din Mêrul, capelanul Pantelemon Domil din Buceșnița. Cântările și responsurile le-au predat învățătorii George Simeria din Glimboca, Ioachim Raduloviciu din Mêrul, Nicolae Lațico din Ohababistra și Petru Lucaciu din Iaz.

— În 19 Martie a. c. a reposat fiul părintelui Pavel Stoian din Marcoveț, *Octavian*, stud. în cl. IV gimn.

Concurs

Pe baza ordinațiunii Venerabilului Consistoriu diecesan ddto 28 Novembre 1894 Nrul 2425 B. să escrie concurs pentru întregirea definitivă a parohiei gr. or. române de clasa III-a din comuna Șoșdea, protopresbiteratul Buziașului, comitatul Timiș, cu termen de recurgere de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecesană.“

Emolumentele sunt:

1. O sesiune parohială.
2. Un plaț intravilan.
3. Stola și birul usuat.

Se observă, că preotul alegând deocamdată pe lângă stola și pe lângă birul parohial va folosi din sesiunea parohială numai jugherile de pământ arătoriu, ear pentru celelalte parcele din sesiunea parohială unde se află pădure, Venerabilul Consistoriu diecesan își rezervă dreptul de dispunere și de folosire pentru depurarea datoriilor bisericesci.

Doritorii de a ocupa această parohie sunt avisați, ca recursese conform statutului organic bisericesc și a regulamentului pentru parohii, — adresate comitetului parohial, — să le subștearnă Oficiului protopresbiteral al tractului Buziaș în Ghilad, posta ultimă Csákova.

Recurenții sunt poftiți a se presenta — însă numai odată, — în vre-o Duminecă sau sârbătoare în s. biserică, dar nici de cât în ziua de alegere.

Șoșdea, din ședința comitetului parohial, ținută în 12 Martie 1895.

[25] 2—3.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: Aureliu Drăgan, adm. ppbiteral.

Licitațiune minuendă

Pe baza concludului aprobatoriu al Ven. consistoriu ddtto 28 Februarie a. c. Nr. 1150, să escrie concurs de licitațiune minuendă, pentru edificarea de nou a bisericii gr. or. române din Sarcia-română, protopresbiteratul B.-Comloș, Cottul Torontal; sub aceste condițiuni:

Prețul esclamării este 6571 fl. 8 cr.

Comuna bisericescă dă numai cărămida arsă trebuincioasă.

Licitanții au a depune înaintea licitațiunii, carea să va ținea în Sarcia-română la 4/16 Aprile la 10 oare a. m. vadiul de 10% din prețul esclamării.

Planul, specificarea, precum și alte condițiuni, să pot vedea la oficiul parohial gr. or. rom. în Sarcia.

Sarcia-română la 16/28 Martie 1895.

[24] 2—3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine P. Miulescu protopresbiter.

Publicațiune

Composesoriatul din Bonțariul de jos esarendează în 21. April st. n. adecă la Dumineca Tomei o parte din pașunatul privat aflătoriu în munte pre timp de un an, favorabil pentru orice vite. Prețul strigării 500 fl. v. a.

Reflectanții au se depună 10% vadiu și o adevărîță dela Oficiul Comunal despre averea, ce o posed.

În numele Comitetului

Romul Raca,

președinte.

[23] 2—2

Licitațiune minuendă

Pre baza încuvînțării Ven. Consistoriu diecesan ddtto 15 Septemvrie anul 1894 Nr. 2631 B. să escrie licitațiune minuendă pentru renovarea s. bisericii gr. or. rom. din comuna Iamul-mic, cu prețul esclamării de 357 fl. 20 cr. v. a.

Licitațiunea minuendă să va ținea Marti după s. Pasci adecă în 4/16 Aprilie a. c. la 11 oare ante meridiene.

Reflectanții sunt poftiți a se presenta în ziua și oara defiptă în comună, având a depune la începerea licitațiunii vadiul de 10% sau în bani gata, sau în hârtii de valoare din prețul esclamării.

Planul și specificățiunea de spese, precum și condițiunile de licitațiune să pot vedea la oficiul parohial din loc.

Resultatul licitațiunii întră în putere de drept, numai după aprobarea lui din partea Ven. Consistoriu diecesan.

Iamul-mic din ședința comitetului parohial ținută în 9 Octomvrie 1894.

2—3 [26]

Terențiu Bota,

preș.

Dimitrie Cătana,

not. com. par.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Concurs

Pentru ocuparea postului de învățătoriu la școala confesională gr. or. română din comuna Breazova, protopresbiteratul Făgetului, să escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în Foia diecesană.

Emolumentele sunt:

1. Salariu în bani gata 300 fl. v. a. din care sumă sunt a să cumpăra și lemnele necesare pentru încălzirea salei de învățământ; ear comuna bisericescă este îndatorată a le aduce în curtea școalei.

2. Pentru scripturistică 6 fl. v. a.

3. Pentru conferință 6 fl. v. a.

4. Cuartir liber cu grădină de 1/4 juger.

5. Dela înmormântări unde va fi poftit 20 cr. ear cu liturgie 40 cr.

Doritorii de a ocupa acest post învățătoresc au să-și înainteze recursese cu documentele necesare adresate comitetului parohial din Breazova, oficiului protopresbiteral gr. or. român din Făget.

Recurenții sunt poftiți să se prezenteze în vre-o Duminecă sau sârbătoare în sânta biserică, dar nu în ziua alegerrii.

Alesul învățătoriu este îndatorat a purta cantoratul și scripturistica precum și facerea socoților bisericesci și școlare.

Din ședința comitetului parohial ținută în Breazova la 2 Martie 1895.

[22] 3—3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.